

Åens drager nordpå

I forbindelse med flytningen af kennel Åens til Norge til sommer (ca. 1.6) har vi fået mange spørgsmål af vidt forskellig karakter, alle omhandlende fremtiden

Lad det være sagt så klart og tydeligt som muligt. Det er IKKE en nedtrapning, tværtimod er det et forsøg på at komme videre, at udfordre sig selv og prøve kræfter med opdræt under en større population – kort sagt at blive bedre! Da mine børn ikke deler vor hobby på det niveau som kræves, fandt vi, efter flere års bekendtskab, et oplagt emne i Geir Morten og Liv-Inger Søgård på Kjellmyra ved Gjesåsen.

Mange ting er under forandring i Danmark. Jagten med stående hund er ikke en anakronisme, men det går den vej. Forudsætningerne for jagt med stående hund har ikke samme fremtidsperspektiv, som på det tidspunkt jeg enterede jagten/sporten og tendens er tydeligt. I Danmark ”står” vi på jagt og i Norge ”går” man på jagt. Således tilskyndet af ideen omkring samarbejde med Geir Morten, faldt vi tanken om projektet ”Åens på Kjellmyra”. Sammen kunne vi drive dette ”Åens Treningscenter”, opdrætte kuld sammen med dertilhørende hvalpekursus, apportkurser, lydigheds kurser samt træning på fugl i indhegnet område.

Selve avlen og de fremtidige kombinationer sorterer således under os begge, men med undertegnede som ”mentor” ☺ - resten står Geir for!

Og når jeg ser hvad Geir Morten (og Liv-Inger) har skabt på den relative korte tid vi har kørt på, er jeg kun beæret over den tillid der er lagt for dagen og har fuld tro på et godt og årelangt samarbejde.

Mht. til avl vil vi umiddelbart nedsætte kuldmængden og forsøge at øge kvaliteten. Her er heldigvis ikke forpligtet udover vore evner!

Vi er ikke udelt begejstret over situationen omkring et meget sygdomsfikseret GS miljø i Norden. Vi flytter derfor ikke fordi det skulle være nemmere at opdrætte GSere i Norge (snare tværtimod) - men fordi vi ønsker fornyelse ... vi ønsker at udfordre os selv.

Således vil vi senere, efter et par kuld opdrættet efter hjertet uden computer teknik og COI tal, tilslutte os NGK's ”Samarbejdende oppdrettere”. Vil man være med i Norge og flytte til et nyt land, må man ind ordre sig under nye betingelser, så at sige integrere sig. Det skylder jeg Gier som udgangspunkt.

Personligt er ingen af os enige i NGK's opstillede krav for samarbejdende opdrættere, men derfor kan vi jo godt efterleve disse. Vor tvivl går på at C- status på hofterne er udslagsgivende for optagelse under ”fanerne” samt en pt. helt overdreven fokus på PRA. Hele Norge snakker om det og ingen har vel set en blind hund endnu. Ordet ”bærer” er i den grad blevet misforstået og tillagt en betydning som det et ”spedalsk”

dyr. Det er det ikke – det er derimod et raskt individ, der blot har iboende gener for at kunne udvikle sygdommen PRA i parring med en ikke-fri hund. Det er ikke problemet at vi tester for denne sygdom – det er konsekvensen af testen der er forfejlet, idet ”bærere” sagtens kan indgå i avlen, blot den ikke parres med en ”bærer”.

Men sådan bliver det nok ikke ... Som med C-hundenes situation omkring avl, vil det gå med ”bærere” og reklameringen med PRA-fri hunde dominerer allerede markedet. Alene ordet ”bærer” tilskynder til ingen parringer – vi må skifte selve ordet ud.

Selektion og fravalg

Personligt tror ikke rigtigt længere på racens muligheder for at nå de store tinder og føler det er nedgangs tider for vore sorte settere. Vi producerer MEGET få ”store” hunde. Vi har så ufattelig megen viden i dag, men efter min mening... for ringe visdom.

Raske (friske) voksne hunde, med brugsegenskaber langt over racens gennemsnit skal nu selekteres bort – blot fordi de er bærere (carrier) af sygdommen, uagtet de raske hele livet eller fordi de har C. hofter....

Vi ved godt at 2012 gav 12 nye Champions – heraf 8 Jaktchampions. Så alt er jo godt.... Og alligevel sidder man med tanken, at disse hunde alle er over seks år gamle og avlet på forældredyr og bedsteforældredyr, der blev født for måske det dobbelte antal år siden. På et tidspunkt hvor selektionen ikke var styret af computere, men af menneskers frie initiativ.

Blodet fra samtlige 8 Jaktchampions og tre af Udstillings Championerne fører direkte til blodet fra Fjelleths Dannie og Jotuns Stegg. Dette må give stof til eftertanke.

Set udefra vil jeg gå langt uden om racen såfremt jeg vurderede ny hvalp – der snakkes KUN om sygdom – her og der og alle vegne.

Hofteledds dysplasi, Kløløsning, Tyroksin mangel/hypotyrose, CCA- cerebelleær cortical abiotrophy, PRA - progressive retinal atrophy .. Og ja... hvad bliver det næste?

Ja... det bliver vel en gentest til at udelukke et hvidt farve gen, så er vi da også dette problem kvit! Og i Danmark søger en gruppe seriøse hundefolk, at finde frem til høre-genet, således vi, via en ny test, kan få nemmere ved at avle hunde der vil høre efter... ☺

Vor selektion bliver / er snart så restriktiv at man mister lysten til racen. Ikke så meget pga. hundene som sådan. Men mere fordi avlen er akademisk styret af dyrlæger, genforskere og udstillings mennesker. Utroligt kvalificerede mennesker på mange plan, men stort set ingen har opdrættet en vinderhund ! **En hund der får fuglehundehjernerne til at banke.**

I dag kan en middelmådig hund tilsnige sig en 1. AK efter endog mange starter med

sågar prædiketet ”ingen præmie”. Endelig lykkes det til sidst at få en stand og når en sådan hund er testet fri for ovennævnte ”sygdomme” og tillige er en pæn og velbygget hund... udråber vi den til Champion og så skal der avles.

I mellemtiden må det indlysende jagtlige talent – om sågar den er national mester eller flerdobbelt jagtchampion, hvis ikke lige det var fordi, den ikke kunne opnå ”1. præmie” på udstilling (ofte dømt af folk der ALDRIG har været på jagt eller på jagtprøve) - leve et liv på skyggesiden.

Eller hvis den eksempelvis har C hofter eller er Carrier af PRA osv.. Så sorterer vi og vælger **middelmådighederne !**

Jo - GS folket vil have styring nu og kontrol er kodeordet til avlsfremgang. Jeg tror desværre at vi med denne linje vil løbe i samme problemer som DKK´s formand meget skarpsindigt konstaterede her i 2012...

Dette tager sit udgangspunkt i de ændringer vi alle var vidne til i Danmark i 2011 omkring DKK´s etiske regler - / avlsrestriktioner og stambogsføringsregler samt Udstillingsreglernes tilbagevenden til noget der trods alt minder om ”gamle dage”.

Vi var mange hundeejere / opdrættere der med stor bekymring så til, da DKK´s Etiske regler blev ophøjet til lov. Alt omkring opdræt stod til forandring og arbejdes rammerne syntes indsnævret.

I den forbindelse viste DKK sig fra sin bedste side. DKK´s formand Jørgen Hindse Madsen skrev i sin leder i ”*Hunden*” omkring disse nye krav, at DKK og Sundhedsudvalget i sommeren 2011 undersøgte, om der findes metoder der kan fastholde sundheds- og kvalitetsaspektet hos DKK-hundene, samtidigt med situationen lettes for opdrætterne – f. eks via færre restriktioner!

Og JHM fortsætter ”citater... ***Hvis ikke vi kan finde en sådan løsning, så frygter jeg, at vi – sat på spidsen – om 25 år har 100% kontrol i avlen af 0 hunde,***” citat slut. Og således blev alle de nye KRAV ændret tilbage til ”Etiske regler”.

NGK skriver på sin hjemmeside...

”Avl på nært beslektede individer, innavl, vil på lengre sikt være svært uheldig for gordon setterens utvikling. Med innavl taper vi genetisk variasjon og frekvensen av recessivt nedarvede sykdommer kan øke.

Genetisk variasjon er en betingelse for fremgang i avl. For å unngå for stor innavl bør den effektive populasjonsstørrelsen være minimum 100 individer og optimalt 200. Dersom for få av populasjonens hunder brukes i avl blir den effektive populasjonsstørrelsen for liten, og rasen vil over tid stå i fare for å utryddes.” citat slut.

Hvordan skal vi øge den genetiske variation, når man til stadighed selekterer (og oven i købet de forkerte) hunde fra og indsnævrer en i forvejen SNÆVER avlsbase. Havde vi, som ES og Pointer en gen-bank af jagtduelige hunde på samme (eller højere) niveau, ude i den store verden, ja, da var situationen straks en anden. Men det har Gordon setteren ikke!

Vore tre-generationers stamtavler som bl.a. kan fortælle os om indavlskoefficienter er ikke fuldt dækkende, idet en stamtavle med flere end 3-6 generationer vil vise os hvor grelt det reelt står til. Vore hunde er meget tættere relateret til hinanden end vi umiddelbart antager!

Næsten alle kan se det går ned af bakke. Der mangler præmier på højstatus prøver, hvor vi konkurrerer med de racer vi helst sammenligner os med, og mange efterlyser trøkk og jagtlyst i hundene. Helsemæssigt er vi heller ikke på toppen etc. og vi ser ikke hvorfor advarselsslamperne blinker....

Vi er godt på vej til at falde i samme hul som vi gjorde fra starten af forrige århundrede. Dengang blev racen dårligere og dårligere i takt med at udstillinger fik større betydning og fordi man stort set valgte at fastholde den genmasse der eksisterede fra racens udgangspunkt (mere om det senere). Resultat kender vi alle – racens måtte tilføres nyt blod for at overleve brugsmæssigt. Kort og godt!

Alle Gordon settere er mere eller mindre krydsninger – lige fra skabelsen for flere århundreder siden og derfra videre op gennem tiderne. Se blot her...

Fremtiden

At skabe og vedligeholde en race kræver indsigt og fornyelse – noget racens største eksperter kunne se for allerede 100 år siden... Citat artikel herover **”Den stærkt indavlede gordonstamme”**

I den engelske Kennel Klubs første bind fra 1874 findes indført 125 Gordon settere – racens fundament og grundlag for al videre avl i hele verdenen.

Hvordan i alverdenen skal så lille en population – som i forvejen var meget nært beslægtet – have nogen form for overlevelses muligheder, hvis ikke dygtige opdrættere gennem årene tilførte racen nyt blod (vedligeholdelse). Der har til steds været tilført nyt blod fra såvel Engelsk som Irsk setter. Eksempelvis findes der i verdens mest benyttede avlshan Heather Grouse fra 1886 Irsk setter blod mindst tre gange i de første 5 generationer. Og samtidigt kunne man konstatere, at en af de mest benyttede Engelsk setter avlshanner Llewelins Dan´s mor Rhoebe var af sort/hvid & rødbrun afstamning med Gordon setter Brougham i fjerde led samt en Black and tan/hvid mor ved navn Psyche – halvt Gordon !

Krydsningsblodet ruller i alle norske Gordonsettere på godt og ondt – rent faktisk er ingen rene når alt kommer til stykket. Blodet findes nemt bag så kendte **store norske**

GS avlshanhunde som Horndalens Prins – Stroi og Trollheimens Brio m. fl. Alle hunde som ligger bag det nutidens blod, som så mange i dag antager er ”rene Gordons”.

De er rent genetisk selvmord at forvente fremgang, blot man avler videre på dette snævre udgangsmateriale, uden nogen form for vedligeholdelse. Racen blev da også ringere og ringere, hvilket er forsøgt belyst herover. Vor race blev i 60érne beskrevet med så lidet flatterende begreber som en stående hund uden stand som arbejdede i en grisegalop i lav fart. Ikke mange ville racen mere – men en hård kerne hængte dog i.

Se på de mange GS linjer ude i verdenen som er komplet værdiløse og uden brugsmæssige anlæg, fordi skarer af mennesker uden jagtlig interesse blander sig i avlen og til steds argumenterer for hvor vigtigt udstilling er, fordi vi må ha´ racetypiske hunde osv. Og her mangler mange en historisk balast, idet de showdogs vi ser alt for mange steder nu til dags, intet har med en setter, eller for den sags skyld en jagthund, at gøre. De er ikke racetypiske!

Jeg kunne sagtens leve med 25 år, hvor alle Gordon settere akkurat var typiske nok til en 3. AK på udstilling (og dermed racetypiske) og hvor vi ikke fik en eneste Udstilling Champion... når blot JAGTHUNDEN var 100 % fokus og vi kunne hævde os i toppen af prøverne og vinde fornyet god status hos jægere.. Det er en fuldstændig forfejlet indstilling (efter min mening som udstillingsdommer) at tillægge udstillinger så stor betydning, så længe vi taler om en jagthunderace, der først og fremmest skal kunne jage og finde fugl! HVORFOR...

FAULTS : Any departure from the foregoing points should be considered a fault and the seriousness with which the fault should be regarded should be in exact proportion to its degree and its effect upon the health and welfare of the dog **and on its ability to perform its traditional work.**

Altså skal en Gordon setter kunne klare dagslange jagter på engelske og skotske grousemoors !

Nye tiltag

Jeg tror vore prioriteringer bør revurderes hhv. skærpes & slækkes!

Eksempelvis burde en hund for at blive Udstillings Champion opnå minimum 2 x 1.

AK på jagtprøve

For opnåelse af Jagtchampionat burde Very Good på udstilling række.

På udstilling burde det forbydes at ”modellere” hunden op via hoved og haleløft samt korrektion af ben stillingen med hænderne.

Vi bør kæmpe imod begrebet ”stor Cert”, som dog er den mest mærkværdige regel der findes. Et certifikat er et certifikat.

Husk på, at et Cert. på specialklubudstilling (med op til 70-80 hunde) ofte er mindre værd, end et Cert på en NKK udstilling med måske helt ned til *en* hund... blot fordi det ikke er et stor cert.

Arven og blodet

I bestræbelserne på at løfte vor arv omkring det at fastholde en sund, bred bæredygtig population, er det ikke vedligeholdelse, at fortsætte med samme blod år efter år og årti efter årti – det er det modsatte, nemlig misligholdelse.

At vedligeholde noget betyder at erhvervede egenskaber som et minimum fastholdes. Dette er paradoksalt nok et for lavt ambitionsniveau, idet vi til alle tider belæres om, at vi kun bør sætte et kuld i verden, såfremt en given parring vil højne racens gennemsnit. Dette er efter min mening umuligt at gennemføre.

Det er ligeledes misligholdelse at undlade at gøre noget når faresignalerne er til stede. Fortsætter man denne praksis kan vi nok allerede i vor tid skrive nekrologen over vor race – i alt fald som aktiv jagtprøvehund på norske prøver.

Krydsningshundene fra 1960'erne gav racen et kæmpe løft. Det ved alle i norsk hundesport. Uden disse tiltag var Gordon setteren aldrig blevet så god i norden og ser man på, hvad der er tilbage af såkaldte rene Gordon settere, der virkelig kan noget, ser det sløjt ud! De kan tælles på en hånd og ville, såfremt de alene repræsenterede vore race, kæmpe en endog hård kamp for overlevelse. Til gengæld kan de bedste af disse typer/blodlinjer benyttes fornuftig på lidt mere eksteriørsvage hunde – det er en helt anden sag.

Ser vi os om i Europa og USA er der ikke megen hjælp at få. Alt for mange satser på store tunge langhalsede overbyggede og overpelsede udstillingsdyr og brugsklasserne for de jagtpremierede er tomme på de store udstillinger. Eksempelvis var Verdens udstillingen i 2010 i DK en skamlet for jagthunden Gordon setter. Generelt ser vi også en øget fokus på udstilling i nutidens Norge – det går igen fejl vej.

Personligt tror jeg ikke på, at der noget sted i verden findes blod som kan give os den fremgang, som krydsningshundene fra 60'erne kunne. Eneste realistiske mulighed for reel avlsfremgang findes i **vort eget gamle** blod, som faktisk ruller i årene på Engelsk og Irsk setter. Der kan vi finde det vi søger når vi snakker trøkk & format samt jagtlyst på vore Gordons. Hvis vi virkelig kunne enes om et projekt der hed **”Gordons i fremgang”** kunne vi gøre flg. og få et enormt lift rent blodmæssigt:

”Lave flere parringer med Engelske settere og irske settere. Vælg tæverne med omhu (afstamning) og derefter selektere afkommet således, at alle hvalpe med hvidt ud over bryst og poter fjernes. Der ville blive en STOR kø af gode og dygtige førere og vi kom ud af mange af de problemer vi allerede ser i dag, ja, hvem ved om populationen reelt blev **mere sund**... det ville være en logisk konsekvens!

Alt sammen med hjælp fra, og i samarbejde med, vore nationale Kennelklubber.

Lad nu være med at sige at man bare kan løbe sig en Engelsk setter – den holder ikke. En Gordon setter har sine karakteristika (mentalitet) og en af de mest værdifulde må

jo nødvendigvis være farven Black and Tan. Dette går jo fint hånd i hånd med nyt blod fra andre settere, når blot vi vælger de ekstreme farver fra!

Utopia

Men alt dette er vel bare ønsketænkning. Vi er klar over at emnet er kontroversielt (for nogle) og mange vil nok være uenig heri. Imidlertid har historien vist os vejen og vi må derfor ud af vor vanetænkning for at løse tidens udfordringer. Det er mit ønske at vi alle kunne enes om at skabe rum og plads i en klub og lade virkelysten råde.

Erik P